

Federaal actieplan handicap 2021-2024

Monitoring – tussentijdse evaluatie van Unia, de onafhankelijk instantie die verantwoordelijk is voor de opvolging van de toepassing van het verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap – 2 december 2022

INHOUDSOPGAVE

1. PREAMBULE (UITTREKSEL UIT UNIA'S PRESENTATIE OP DE CONFERENTIE VAN 22 NOVEMBER 2022 'FEDERAAL ACTIEPLAN HANDICAP')	P. 1
HANDISTREAMING	
HIÉRARCHIE VAN DE NORMEN	
ONMIDDELLIJKE TOEPASSING EN GELEIDELIJKE OMZETTING VAN DE BEPALINGEN VAN HET VRPH	
2 TRANSVERSALE OPMERKINGEN	P. 4
3. COMMENTAAR OP DE MAATREGELEN	P. 4
4. CONCLUSIES	P. 16

1. Preambule:

Door het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap te ratificeren heeft België zich tot het volgende verbonden.

Artikel 4: Algemene verplichtingen

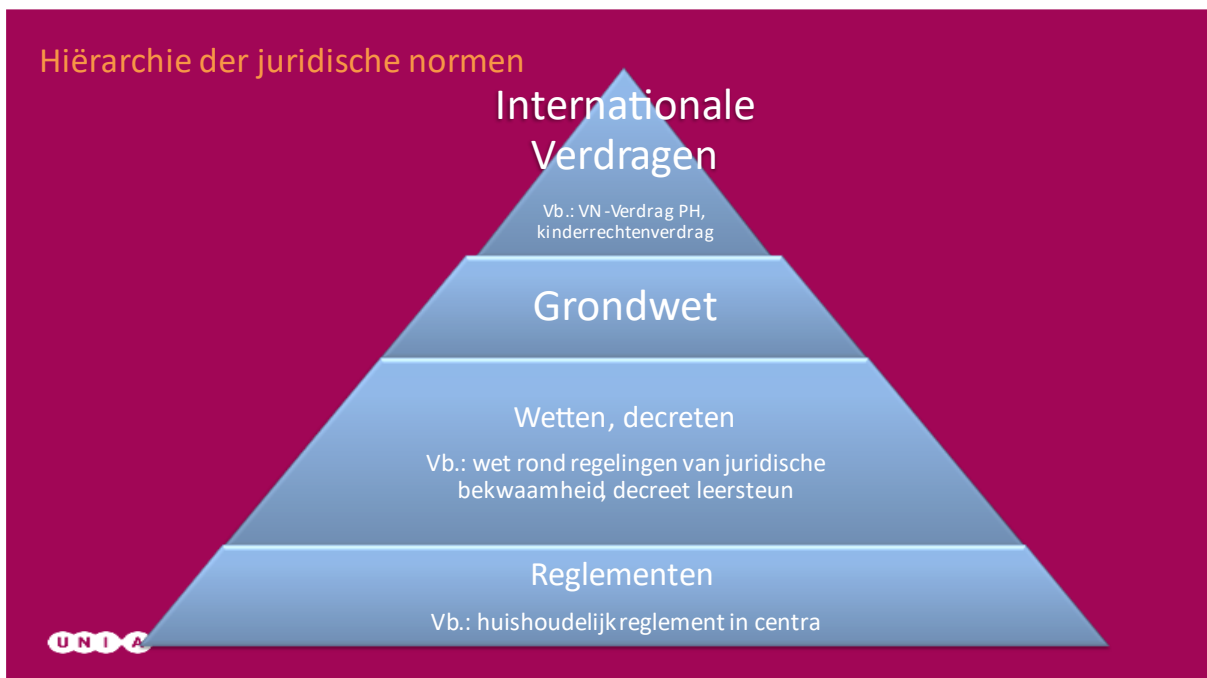
- a) Alle relevante wetgevende, administratieve en andere maatregelen aannemen voor de tenuitvoerlegging van de rechten die in dit verdrag erkend worden;
- b) Alle relevante maatregelen nemen, met inbegrip van wetgeving, teneinde bestaande wetten, voorschriften, gebruiken en praktijken aan te passen, of af te schaffen die discriminatie vormen van personen met een handicap;
- c) Bij alle beleid en programma's rekenschap geven van de bescherming en bevordering van de mensenrechten van personen met een handicap.

Handistreaming

Naast specifieke maatregelen zou bij ieder nieuw beleidsinitiatief aandacht moeten zijn voor de rechtstreekse of onrechtstreekse impact op personen met een handicap. Het mainstreamen van handicap, of 'handistreaming' door de beleidslijnen heen voorkomt het opwerpen van onbedoelde nieuwe hindernissen en helpt de aanpak van bestaande discriminaties. (Federaal actieplan handicap p. 7)

Hiërarchie van de normen

Lagere normen mogen nooit in strijd zijn met hogere normen.

Toepassing van het verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap

Onmiddellijke toepassing	Geleidelijke verwezenlijking
<p>Non-discriminatie¹</p> <p>Recht op redelijke aanpassingen²</p> <p>Respect voor de fysieke integriteit</p> <p>Respectvolle, menselijke behandeling</p> <p>...</p>	<p>Op weg naar inclusief onderwijs</p> <p>Op weg naar een de-institutionalisering</p> <p>Op weg naar universele toegankelijkheid</p> <p>...</p> <p>Geleidelijke verwezenlijking betekent echter "dat de Staten die partij zijn, de specifieke en voortdurende plicht hebben om zo snel en effectief mogelijk werk te maken van de volledige uitvoering." (VN-Comité 2016 AC nr. 4)</p> <p>De geleidelijke verwezenlijking van deze rechten impliceert de onmiddellijke plicht om concrete strategieën en actieplannen uit te werken en goed te keuren." (VN-Comité 2017 AC nr. 5)</p>

Voorbeelden van onmiddellijk toepasbare maatregelen

1. Maatregelen 1 en 2 over redelijke aanpassingen in tijden van crisis
2. Maatregelen 42 en 47 over de re-integratie van werknemers met een handicap
3. Maatregelen 115 en volgende over de toegankelijkheid van verkiezingsprocedures

Voorbeelden van geleidelijk te verwezenlijken maatregelen met concrete strategieën en actieplannen

1. Maatregelen 8-9-10... + 38: hervorming van uitkeringen (prijs van de liefde, prijs van werk)
2. Maatregel 80 en maatregelen 93-95: toegankelijkheid van federale gebouwen en NMBS-stations
3. Maatregel 89: omzetting van de Europese toegankelijkheidsrichtlijn
4. Maatregelen 129-130: statistieken en gegevensverzameling

¹ "Het bevorderen van gelijkheid en het bestrijden van discriminatie zijn transversale verplichtingen die onmiddellijk moeten worden uitgevoerd. Hier kan geen sprake zijn van geleidelijke verwezenlijking." (VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap, Algemeen Commentaar nr. 6, § 12)

² Zie artikel 22ter van de Belgische Grondwet: "Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen."

2. Transversale opmerkingen

- In zijn bijdrage over de Ontwerpnota van 3 december 2021 inzake de (inter)federale strategie en het federaal actieplan voor personen met een handicap, wijst Unia op het belang om **het toezicht te versterken op gesloten en/of geïnstitutionaliseerde plaatsen (instellingen voor personen met een handicap, psychiatrische ziekenhuizen, rusthuizen enz.)** voor wat de grondrechten betreft van de personen met een handicap die daar verblijven. Unia betreurt dat geen enkele maatregel in het federaal actieplan handicap de intentie van de regering weerspiegelt om de onafhankelijke nationale instantie OPCAT op te richten.
- Aangezien Unia vertrouwd is met deze materies, vraagt het om nauw te worden betrokken bij de uitwerking van de ontwerptekst of de uitvoering van bepaalde maatregelen (maatregelen 6, 35 enz.), zoals het geplande overleg met de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap.
- Er zijn amper maatregelen die een de-institutionalisering op federaal niveau concreet mogelijk maken, ook al omdat de gemeenschappen en gewesten hiervoor grotendeels bevoegd zijn. Veel maatregelen op het gebied van toegankelijkheid, redelijke aanpassingen, fiscaliteit met betrekking tot (nieuwe) vormen van samenleven en sociale tarieven zijn echter belangrijk om zelfstandig leven mogelijk te maken. Ze moeten worden uitgevoerd en het voorwerp uitmaken van overleg op een interministeriële conferentie en eventueel worden uitgebreid in het kader van het toekomstige interfederale actieplan handicap.

3. Commentaar bij de maatregelen

Maatregel 1: noodplannen bijwerken om rekening te houden met de behoeften van personen met een handicap.

Unia ontving tijdens de gezondheids crisis talloze meldingen van personen met een handicap over bepaalde maatregelen die niet aangepast zijn aan hun situatie, over de stopzetting van behandelingen, over de weigering van redelijke aanpassingen in de publieke ruimte en in ziekenhuizen. Ze voelden zich vergeten. Helaas is een nieuwe (gezondheids)crisis niet uitgesloten, zoals de overstromingen die we hebben meegemaakt. Het is dringend nodig om samen met de organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen, voorbereidingen te treffen. Wij vernemen dat "*om het land beter voor te bereiden op de aanpak van gezondheids-, veiligheids- (terrorisme, kernenergie) of milieucrisissen (zoals overstromingen), het Nationaal Crisiscentrum komend najaar workshops en werkgroepen plant om nieuwe wetgeving voor te bereiden.*" (in l'Echo, 28 juni 2022).

Aanbevelingen van Unia

- Zie verslag van het Unia-overleg tijdens de eerste COVID 19-golf (2020) [Impact van de coronacrisis op personen met een handicap \(2020\) | Unia](#)
- Zie verslag 'De impact van COVID 19-maatregelen op mensenrechten in woonzorgcentra: een kwalitatief onderzoek (2021) [De impact van COVID-19-maatregelen op mensenrechten in woonzorgcentra: een kwalitatief onderzoek \(2021\) | Unia](#)

- Zie de aanbeveling van Unia en de begeleidingscommissie 'De prioritering in de ziekenhuizen in tijden van pandemie voor personen met een handicap' [De prioritering in de ziekenhuizen in tijden van pandemie voor personen met een handicap \(2021\) | Unia](#)
- Unia vraagt het Crisiscentrum om de organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen bij de werkgroepen te betrekken.

Maatregel 3: In overleg met de deelstaten de bijzondere drempels voor de toegang tot gezondheidszorg voor personen met een handicap die zich situeren op de grens van de bevoegdheidsverdeling inzake volksgezondheid en welzijn in kaart brengen (bijvoorbeeld de nomenclatuur logopedie en kine gelinkt aan revalidatiecentra).

Unia ontvangt heel wat meldingen over uitsluiting van terugbetaling van logopedische prestaties in het kader van de verplichte zorgverzekering voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis en een intelligentiequotiënt lager dan 86. Unia betreurt dat maatregel 3 geen enkele actie inhoudt die verdergaat dan het opmaken van een inventaris van de belemmeringen voor de toegang tot gezondheidszorg.

Aandachtspunt:

- Unia wijst de minister van Volksgezondheid erop dat maatregel 3 moet gepaard gaan met een actieplan. Dat moet onder meer rekening houden met de herziening van artikel 36 van de bijlage bij het koninklijk besluit van 14 september 1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen om het recht op vergoeding van poliklinische logopedische behandelingen open te stellen voor meer begunstigen.

Maatregel 4: Nagaan hoe de rechten op een gebarentolk van personen met een zintuiglijke handicap in het gezondheidszorgsysteem kunnen worden gewaarborgd.

Unia wijst op het belang van deze problematiek voor doven en betreurt dat de implementatie ervan pas voor 2024 is gepland. In zijn studierapport [Voor een betere toegankelijkheid van ziekenhuizen voor dove en slechthorende personen](#) van juni 2019 bracht Unia hierover een reeks bevindingen in kaart en bezorgde aanbevelingen aan de federale overheid en aan ziekenhuizen.

Ook nu nog ontvangt Unia hierover nog geregeld meldingen van doven. De praktijken in ziekenhuizen verschillen sterk en er blijven nog heel wat vragen onbeantwoord over wie moet opdraaien voor de kosten van de gebarentolken.

Aandachtspunten:

- Unia wijst de federale overheid erop dat er snel een omzendbrief moet komen met duidelijke regels over het recht op gebarentolken voor dove en slechthorende personen in ziekenhuizen. Dit punt moet ook op de agenda van een interministeriële conferentie worden geplaatst.

Unia staat ter beschikking van de minister van Volksgezondheid om de uitvoering van deze maatregel te bespreken en wijst op het belang om ook organisaties die doven vertegenwoordigen (FFSB, DOOF Vlaanderen), te raadplegen.

Maatregel 6: Hervorming van de wet van 26 juni 1990 'betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke' met respect voor de rechten van de patiënt met een handicap

De maatregel voorziet in het opzetten van een werkgroep bestaande uit organisaties die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen.

Aandachtspunt:

- In zijn [richtlijnen over artikel 14](#) van het VN-verdrag herinnert het Comité voor de rechten van personen met een handicap eraan dat *"de gedwongen plaatsing in een psychiatrische instelling van personen met een handicap om gezondheidszorgen toe te dienen, onverenigbaar is met het absolute verbod op vrijheidsbeneming omwille van een handicap (artikel 14, lid 1 b)) en met het beginsel van de vrije en geïnformeerde toestemming van de persoon die het voorwerp van de gezondheidszorgen uitmaakt (artikel 25)."* Het comité wees ook meermaals op de verplichting van staten die partij zijn *"om de bepalingen af te schaffen die voorzien in de plaatsing van personen met een handicap in psychiatrische instellingen zonder hun toestemming, omwille van een echte of vermeende handicap."*³

Unia wil geraadpleegd worden in het kader van de hervorming van de wet van 26 juni 1990 om een zo respectvol mogelijke uitvoering van de richtlijnen van het Comité voor de rechten van personen met een handicap te verzekeren.

Maatregel 10: Evolutie naar een vrijstelling van de integratietegemoetkoming bij de berekening van de middelen van het recht op maatschappelijke integratie

Unia is opgetogen over de vooruitgang die deze maatregel betekent voor personen die in aanmerking komen voor een leefloon. Zoals Unia echter in zijn bijdrage bij de ontwerpnota van 3 december 2021 vermeldde over de (inter)federale strategie en het federaal actieplan voor personen met een handicap, mag de toekenning van een integratietegemoetkoming of van verhoogde kinderbijslag – bedoeld om de negatieve gevolgen van de handicap te compenseren – geen enkele invloed hebben op de toekenning van andere inkomsten of op de toegang tot een recht. Unia betreurt dat maatregel 10 zich beperkt tot het leefloon.

Aandachtspunt:

- Unia wijst erop dat het integratietegemoetkoming de extra kosten compenseert die de handicap met zich meebrengt, en dus geen extra inkomstenbron vormt. Unia vraagt ook om een inventaris op te maken van de rechten waarop het leefloon een impact heeft, om de impact van het leefloon op de toegang tot andere rechten, naast het leefloon (sociale huisvesting, gezinshulp enz.) weg te werken.

Maatregel 12: Herziening van de regeling van het ziektepensioen voor arbeidsongeschikte ambtenaren

De uitvoering van deze maatregel wordt uitgesteld tot 2023. Unia hoopt dat de regering in dit dossier tot een oplossing komt. Uit zijn aanbeveling '[Het recht op redelijke aanpassingen voor](#)

³ Zie [CRPD/C/KOR/CO/1](#), lid 29; [CRPD/C/DOM/CO/1](#), lid 27; [CRPD/C/di/CO/1](#), lid 30.

[ambtenaren met een handicap](#)' blijkt immers dat de huidige regeling van vervroegd pensioen wegens arbeidsongeschiktheid zeer nadelig kan zijn en sommige ambtenaren in armoede doet belanden die al hun ziektedagen hebben opgenomen en een te korte loopbaan hebben.

Aandachtspunt:

- Unia herinnert eraan dat het recht op redelijke aanpassingen voor benoemde ambtenaren moet worden gegarandeerd. Daarom moet de wetgeving over tewerkstelling in het openbaar ambt in overeenstemming worden gebracht met hogere wettelijke normen, zoals het VN-verdrag en Richtlijn 2000/78/EG tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep.

Zowel Unia als het VPP en LUSS staan ter beschikking van de bevoegde ministers om de uitvoering van deze maatregel verder te bespreken.

[Maatregel 19](#): Modernisering van de erkenningsprocedure van een handicap: a) ontwikkeling en toepassingen van multidisciplinaire evaluaties om met alle types handicap rekening te houden; b) ervoor zorgen dat de procedures voor mensen met een ongeneeslijke en onomkeerbare handicap worden vereenvoudigd in het kader van de verlenging van hun hulp.

De Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap moet bij de uitwerking van de maatregel worden betrokken.

Aandachtspunt:

- De sector van de geestelijke gezondheidszorg pleit ervoor om meer rekening te houden met psychische aandoeningen bij de toekenning van uitkeringen aan personen met een handicap.

Unia vraagt om ook die sector bij de uitvoering van de maatregel te betrekken.

[Maatregel 28](#): Ervoor zorgen dat de specifieke behoeften van personen met een handicap worden opgenomen in het alomvattend moderniseringsplan dat is gepland om de kwaliteit van de openbare diensten te verbeteren.

Unia wijst op het belang om in het alomvattend plan om de openbare diensten te moderniseren rekening te houden met de digitale kloof. Vooral personen met een handicap worden met die digitale kloof geconfronteerd. Zo verschilt volgens Statbel de digitale toegang van mensen die door een handicap, ziekte of langdurige gezondheidsproblemen ernstig beperkt zijn in hun dagelijkse activiteiten, sterk van die van de totale bevolking. "Zo heeft 6% van de bevolking tussen 16 en 64 jaar thuis geen toegang tot het internet, maar ligt dit percentage driemaal hoger bij mensen die sterke hinder ondervinden. Hetzelfde geldt voor het internetgebruik: slechts 81% van de mensen die ernstige hinder ervaren, is de afgelopen drie maanden op het internet geweest, tegenover 95% van de totale bevolking."⁴ Daarom is het belangrijk dat de digitalisering van overheidsdiensten niet ten koste gaat van kwetsbare doelgroepen.

⁴ Meer informatie is beschikbaar op: <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/3-december-internationale-dag-van-persone-n-met-een-handicap-0>

Aandachtspunt:

- Unia beveelt aan om wettelijk een doeltreffende niet-digitale toegang tot openbare diensten te garanderen voor personen die niet over een met het internet verbonden toestel beschikken.

Maatregel 29: Opzetten van een pool gebarentolken die ter beschikking staan van mensen die een beroep willen doen op de diensten van federale en andere administraties.

Unia juicht de vooruitgang toe die de overheid bij de uitvoering van deze maatregel heeft geboekt. Het wijst er tegelijk ook op dat er momenteel een tekort is aan gebarentolken. Het is heel moeilijk om in Franstalig België een tolk te vinden. Dit geldt ook voor bepaalde regio's in Vlaanderen.

Aandachtspunt:

- De overheid moet ervoor zorgen dat het beroep van gebarentolk aantrekkelijker wordt. Momenteel zijn de arbeidsvoorwaarden van gebarentolken niet aantrekkelijk genoeg.

Hoofdmaatregel 38: Prijs van de arbeid: de berekening van de integratietegemoetkoming hervormen om de toegang tot de handicaparbeidsmarkt voor personen met een handicap te bevorderen.

Unia juicht de uitvoering van deze maatregel toe die de tewerkstelling van personen met een handicap bevordert.

Hoofdmaatregel 41: Toezien op de uitvoering van het koninklijk besluit van 11 februari 2019 tot bepaling van de voorwaarden inzake positieve actie.

De uitvoering van dit koninklijk besluit dat de voorwaarden bepaalt voor positieve actie met betrekking tot tewerkstelling in de privésector heeft momenteel een wisselend succes, aangezien slechts 5 plannen werden goedgekeurd.

Naar aanleiding van deze vaststelling ontving Unia op 10 november 2022 een adviesaanvraag van de FOD Werkgelegenheid. In dit advies plaatst Unia verschillende kanttekeningen bij het tijdelijke karakter van positieve acties, bij het begrip positieve actie en het onderscheid ervan met maatregelen ter bevordering van diversiteit en bij de vermeende omslachtigheid van de procedure. Unia doet ook aanbevelingen over het opzetten van een communicatiecampagne bij werkgevers en stelt voor om gedurende de hele procedure voor werkgevers begeleiding door een overheidsinstantie aan te bieden. Unia heeft zijn officieel advies midden december aan de FOD Werkgelegenheid bezorgd.

Aandachtspunt:

- Unia wijst op de noodzaak om ook te voorzien in een regelgevend kader voor het doorvoeren van positieve acties in de publieke sector.

Hoofdmaatregel 42: Verbetering van het terug-naar-werk-proces van uitkeringsgerechtigden in het werknemersstelsel van de ziekteverzekering met de hulp van terug-naar-werk-coördinatoren

Unia ontvangt geregeld meldingen van discriminatie bij de uitvoering van het re-integratietraject. Deze procedure wil langdurig zieke werknemers opnieuw aan het werk zetten. Vaak worden de formele stappen echter niet gerespecteerd, kennen de werknemers hun rechten niet, staan de arbeidsartsen vaak onder druk en wordt de procedure vaak voor andere doeleinden gebruikt. Uit de meldingen die Unia ontvangt, blijkt dat in de loop van het traject niet of nauwelijks rekening wordt gehouden met het recht op redelijke aanpassingen voor personen met een handicap. Unia juicht daarom het inzetten van terug-naar-werk-coördinatoren toe, die de re-integratie van personen met een handicap kunnen vergemakkelijken, door toe te zien op het doorvoeren van redelijke aanpassingen.

Unia staat ter beschikking van de overheid om deze nieuwe spelers wegwijs te maken in de antidiscriminatiewetgeving en de wetgeving over redelijke aanpassingen.

[Maatregel 46: Verlenging mantelzorgverlof](#)

Uit een [studie](#) van Sciensano blijkt dat mantelzorgers kampen met fysieke (hoge bloeddruk, verslaving, slapeloosheid, vroegtijdig overlijden enz.) en mentale gezondheidsproblemen.

Maatregel 46 volstaat niet om de problemen van mantelzorgers aan te pakken.

Aandachtspunt:

- Zoals Unia in 2021 al in zijn [parallelrapport](#) gericht aan het Comité voor de rechten van personen met een handicap aanraadde, moeten alle mantelzorgers kunnen terugvallen op een sociaal statuut met behoud van sociale rechten. De toepassingsfeer van de wet op de erkenning van mantelzorgers moet worden uitgebreid door het begrip grote zorgbehoefte te schrappen.

[Maatregel 47: Bijzondere aandacht voor de behoeften van personen met een handicap bij het uitwerken van de aanpassing van de regelgeving over re-integratie](#)

Unia juicht de goedkeuring van het koninklijk besluit van 11 september 2022 toe tot wijziging van de Codex welzijn op het werk met betrekking tot het re-integratieproces van arbeidsongeschikte werknemers.

Dit nieuwe koninklijk besluit houdt rekening met de aanbevelingen die Unia op vraag van de minister van Werk formuleerde. Het bepaalt dat voor alle langdurig zieke werknemers concreet moet worden nagegaan of ze een handicap hebben. Als dit het geval is, kunnen ze hun recht op redelijke aanpassingen inroepen. De werkgever moet ook nagaan of redelijke aanpassingen mogelijk zijn. Hij kan niet langer zonder motivering weigeren om een re-integratieplan voor een langdurig zieke werknemer uit te werken. Tot slot is een wijziging van de wet op arbeidsovereenkomsten gepland, met meer waarborgen voor de langdurig zieke werknemer voor medische overmacht kan worden vastgesteld.

Volgens Unia is het recht op redelijke aanpassingen op het werk essentieel om tot een inclusieve arbeidsmarkt te komen. Een juiste toepassing van de redelijke-aanpassingsplicht kan leiden tot meer werknemers die hun werk hervatten.

[Hoofdmaatregel 50: Verbetering van de werving van personen met een handicap in het federaal openbaar ambt - Het koninklijk besluit van 6 oktober 2005 analyseren en hervormen om bijvoorbeeld nieuwe vormen van tewerkstelling, zoals stages, mogelijk te maken.](#)

Unia stelt vast dat deze maatregelen nog niet zijn uitgevoerd.

Aandachtspunt:

- Unia raadt de bevoegde ministers aan om bij de hervorming van het koninklijk besluit een socialere definitie van handicap te hanteren, in lijn met het verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap.

Unia verwijst naar de aanbevelingen van de BCAPH en staat ter beschikking van de bevoegde ministers om hen bij te staan met advies voor de officiële uitvoering van deze maatregel.

[Maatregel 55: Promotie van de sociale economie, met onder meer de tewerkstelling van personen met een handicap, in het actieplan 'federaal aankoopbeleid'](#)

Unia vestigt de aandacht van de betrokken ministers op het zeer recente [General Comments n°8](#) op artikel 27. Hierin staat dat gescheiden werkomgevingen onverenigbaar zijn met het recht op werk van personen met een handicap. Die mogen niet worden aanzien als een geleidelijke verwezenlijking van het recht op werk. Het comité beschouwt preferentieel aankoopbeleid dat gesegregeerde werkgelegenheid bevordert of ondersteunt dan ook niet als positieve actiemaatregelen in de zin van het verdrag.

Aandachtspunt:

- Unia vindt dat als er bij overheidsopdrachten maatregelen worden genomen om vaker een beroep te doen op maatwerkbedrijven, bij aanbestedingsprocedures ook minstens de voorkeur kan worden gegeven aan bedrijven die eigendom zijn van personen met een handicap of die personen met een handicap in dienst hebben, in overeenstemming met de eisen van het VN-Comité.

[Hoofdmaatregel 63: Nagaan hoe het opstarten van een zelfstandige activiteit vereenvoudigd kan worden, door bijvoorbeeld de financiële voorwaarden voor personen met een handicap te verlagen om toegang te hebben tot het sociaal statuut van zelfstandigen of door personen met een handicap de mogelijkheid te bieden om het statuut van zelfstandige in bijberoep te combineren met een uitkering voor personen met een handicap.](#)

Unia benadrukt het belang van het wegnemen van struikelblokken voor personen met een handicap om een onderneming op te richten en vraagt de bevoegde ministers om deze maatregelen snel in te voeren.

[Hoofdmaatregel 66: De toegankelijkheid van bankdiensten voor personen met een handicap garanderen.](#)

Unia ontvangt nog geregeld meldingen over de toegankelijkheid van bankdiensten. Het dringt er dan ook bij de bevoegde ministers op aan om werk te maken van de uitvoering van deze maatregel en blijft ter beschikking voor hen.

[Maatregel 70: Evaluatie van de uitbreiding van het recht om vergeten te worden voor personen met een handicap in verzekeringsmateries \(bijvoorbeeld bepaalde types diabetes enz.\)](#)

Unia juicht de maatregelen toe die de minister van Economie in zijn beleidsnota van 7 november 2022 heeft aangekondigd. Die wil begin 2023 het recht om vergeten te worden, uitbreiden tot de verzekering gewaarborgd inkomen en de standaardtermijn van het recht om vergeten te worden geleidelijk terugbrengen naar 8 jaar begin 2023 en naar 5 jaar vanaf 1 januari 2025. Daarnaast kondigt de minister aan dat hij samen met de minister van Volksgezondheid het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg zal vragen om te onderzoeken of het recht om vergeten te worden kan worden uitgebreid tot personen met een chronische mentale aandoening. Dit om te voorkomen dat psychische problemen leiden tot discriminatie bij het afsluiten van verzekeringen.

Unia staat in het licht van zijn wettelijke bevoegdheden (antidiscriminatiewetgeving en VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap) ter beschikking van het KCE en de bevoegde autoriteiten om de studie over de mogelijke uitbreiding naar chronische (psychische) ziekten.

[Hoofdmaatregel 80: Opmaak van een inventaris over de toegankelijkheid van federale gebouwen met een actieplan om de dringendste noden in kaart te brengen en aan te pakken](#)

Unia stelt vast dat deze essentiële maatregel nog niet is uitgevoerd, hoewel de Regie der gebouwen al langer tools heeft voorbereid. Unia wijst erop dat de overheid een ambitieus actieplan moet goedkeuren om de toegankelijkheid van haar gebouwen voor personen met een handicap te verbeteren. Ze moet zo snel mogelijk werk maken van de inventaris door toegankelijkheidsaudits uit te voeren om het geleidelijk toegankelijk maken van federale gebouwen te plannen en te begroten.

[Hoofdmaatregel 89: Omzetting van de 'Europese Toegankelijkheidsrichtlijn' in overleg met organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen](#)

Zoals al aangekaart bij de ministers belast met de omzetting, is Unia bezorgd dat de meerderheid van de federale overheden lijkt te kiezen voor een minimalistische omzetting van de richtlijn met behoud van de verschillende uitzonderingen en de vooropgestelde termijnen. Micro-ondernemingen die producten en diensten leveren, moeten zich niet aan deze nieuwe eisen houden, wat de impact van de richtlijn aanzienlijk dreigt te verminderen. Bovendien kunnen niet-toegankelijke producten die voor 2025 op de markt werden gebracht, in gebruik blijven tot het einde van hun economische levensduur, met een maximum van 20 jaar, dus mogelijk tot 2045! Tot slot is de invoering van toegankelijkheidseisen alleen verplicht voor zover die geen 'onevenredige last' voor de betrokken marktdeelnemer vertegenwoordigt. Deze notie van onevenredige last roept in het licht van het verdrag veel vragen op. Volgens het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap is de verplichting om toegankelijkheid te waarborgen, onvoorwaardelijk. Dit houdt in dat struikelblokken die de toegang tot bestaande objecten, voorzieningen, goederen en diensten belemmeren die bestemd zijn voor of openstaan voor het publiek, geleidelijk en systematisch moeten worden weggenomen. De entiteit die de toegankelijkheid moet waarborgen, kan zich hier niet aan onttrekken door in te roepen dat de last te zwaar weegt (in tegenstelling tot bij redelijke aanpassingen, zoals opgenomen in de antidiscriminatiewetgeving).

Aandachtspunten:

- Unia wil meer informatie over hoe de onevenredigheid van de last wordt beoordeeld. De Europese Commissie belooft nog standaardisatieteksten. Unia vindt dat organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen, nauw bij de evaluatie moeten worden betrokken.
- Het vraagt zich ook af wie de evaluatie zal uitvoeren. Voor personen met een handicap is het belangrijk om een zichtbaar en onafhankelijk aanspreekpunt te hebben. Dat moet over transversale bevoegdheden en over voldoende personele en financiële middelen beschikken. Het moet ook actief samenwerken met organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen.

Op de conferentie van 22 november 2022 verzekerde het kabinet van de minister van Economie dat er geen minimalistische omzetting van de richtlijn zal plaatsvinden en dat het de mogelijkheid onderzoekt om micro-ondernemingen niet uit te sluiten van de toepassingsfeer van de wetgeving. Unia verheugt zich over dit bericht, maar wil snel met de bevoegde overheden samenzitten om een inventaris op te maken van de aanpassingen die zijn doorgevoerd in het kader van de omzetting van deze richtlijn in Belgisch recht.

[Maatregel 91: Werk maken van de universele en veilige toegankelijkheid van draagbare betaalterminals die enkel met aanraakschermen zijn uitgerust.](#)

Unia maakt zich zorgen dat er nog geen vooruitgang is geboekt met de uitvoering van deze maatregel. Dit lijkt ons nochtans essentieel voor veel personen met een handicap. Unia krijgt geregeld meldingen van blinden die almaar vaker moeilijkheden ondervinden om zelfstandig elektronische betalingen uit te voeren. Bij gebrek aan merkpunten in reliëf om hun geheime code in te voeren, zijn betaalterminals met aanraakschermen helemaal niet toegankelijk voor personen met een visuele handicap. Er zijn echter nog meer burgers die moeite hebben met de gevoeligheid van deze schermen: personen met een verstandelijke handicap, ouderen en personen met motorische stoornissen. Dit beperkt de maatschappelijke participatie van deze groepen aanzienlijk.

We hebben al verschillende leveranciers van deze systemen op deze problemen aangesproken. Zij verschuilen zich vaak achter de keuze van de handelaar, aangezien ze zowel toegankelijke als niet-toegankelijke betaalterminals aanbieden.

De productie, verspreiding of het gebruik van ontoegankelijke betaalterminals brengt echter risico's met zich mee van indirecte discriminatie voor bovengenoemde groepen die er bij aankopen mee worden geconfronteerd. Personen met een handicap mogen dan al recht hebben op redelijke aanpassingen, in de praktijk stellen we vast dat ze dit recht moeilijk kunnen inroepen wanneer ze worden geconfronteerd met een ontoegankelijke betaalterminal.

Aandachtspunt:

- Unia vindt het noodzakelijk dat de overheid alle mogelijke maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat alle betaalterminals voldoen aan de toegankelijkheidsnormen, in overeenstemming met de beginselen van universeel ontwerp.

[Hoofdmaatregel 95: Verbetering van het assistentiesysteem voor reizigers met beperkte mobiliteit](#)

Momenteel is het voor rolstoelgebruikers niet mogelijk om in België zelfstandig de trein te nemen of de trein te verlaten. Het verheugt Unia dat de NMBS (onder impuls van de federale overheid) werkt aan deze doelstelling. Door de aankoop van lagevloertreinen en het geleidelijk toegankelijk maken van stations en perrons, is de toegankelijkheid van het treinvervoer voor heel wat personen met beperkte mobiliteit al sterk verbeterd. Helaas volgt de assistentiedienst zoals de NMBS die momenteel aanbiedt, deze positieve evolutie niet en staat de dienst in feite een betere toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers in de weg.

Aandachtspunt:

- Unia vraagt de NMBS om treinbegeleiders instructies te geven om personen met beperkte mobiliteit die erom vragen, te helpen als de trein met een oprijplaat is uitgerust en als de perronhoogte het toelaat, tenzij zich buitengewone veiligheidsomstandigheden voordoen. Die buitengewone veiligheidsomstandigheden moeten objectief en in detail kenbaar worden gemaakt aan het personeel en het grote publiek.

Hoofdmaatregel 102: Hervorming van het van parkeerkaartsysteem - Snel een technische oplossing uitwerken voor het ScanCars-probleem in samenwerking met de gewesten en de lokale besturen.

Unia krijgt nog geregeld meldingen over het uitvoeren van parkeercontroles met de ScanCar. Dit systeem levert veel problemen op voor personen met een handicap. In de meeste Belgische gemeenten mogen zij immers gratis parkeren, ook als het niet om voorbehouden plaatsen gaat. Om gratis te kunnen parkeren, hoeven ze enkel hun parkeerkaart zichtbaar te leggen in de auto die ze besturen of waarin ze meerijden. Steden en gemeenten die parkeercontroles met ScanCars uitvoeren, vragen hen nu extra maatregelen te nemen, zoals het registreren van één of meer nummerplaten in een registratiesysteem.

Aandachtspunt:

- Unia raadt aan om het overleg tussen de federale, gewestelijke en gemeentelijke stakeholders voort te zetten om zo snel mogelijk tot een eensluidende oplossing tussen alle betrokken niveaus te komen.

Unia blijft ter beschikking van de bevoegde ministers om samen met hen te zoeken naar een oplossing die de rechten van personen met een handicap zo goed mogelijk respecteert.

Maatregel 105: Introductie van een kader voor de activiteiten van professionele bewindvoerders

- a. Over de kwaliteit van de dienstverlening: humaan beheer. Opleggen van een vereiste opleiding/introductie van deontologie.

In zijn parallelrapport vermeldde Unia dat de wet de mogelijkheid tot vertegenwoordiging behoudt. Unia betreurt ook dat in de praktijk de voorkeur wordt gegeven aan vertegenwoordiging in plaats van aan bijstand. Het ontbreekt overigens ook aan ondersteunende maatregelen voor personen met een handicap, waardoor zij hun recht op bijstand niet kunnen uitoefenen.

In het actieplan was nochtans de intentie opgenomen om het systeem van bewindvoering te verbeteren. Concreet zegt het actieplan hierover: *"We hebben hierbij oog voor een zorgvuldigere*

behandeling van de dossiers en een omslag naar maatregelen ter ondersteuning van de persoon met een handicap in het nemen van beslissingen in de plaats van maatregelen ter vertegenwoordiging."

Aandachtspunt:

- Unia betreurt dat in het tussentijds rapport geen enkele maatregel is opgenomen die uitdrukkelijk voorziet in steunmaatregelen om betrokken partijen aan te zetten om te kiezen voor bijstand in plaats van vertegenwoordiging. Het begrip 'humaan beheer' maakt ook niet duidelijk wat precies met de maatregel wordt bedoeld.

b. Over de prijzen van de dienstverlening: de kosten zijn voorzienbaar en redelijk.

c. Oprichting van een controle- en bemiddelingsorgaan voor professionele bewindvoerders

Omdat personen met een handicap moeilijkheden ondervinden bij de toegang tot justitie en bij het beheer van bewindvoeringsdossiers, juicht Unia de snelle doorvoering van deze maatregel toe.

In zijn [paralel rapport](#) beveelt Unia aan om "van de gerechtelijke beschermingsmaatregel geen louter juridische kwestie te maken door de rol van andere partijen te versterken. Dit kan onder meer door een federale bewindvoeringscommissie op te richten die een aantal bevoegdheden van de rechter overneemt."

Aandachtspunten:

- Unia vraagt om te onderzoeken of aan dit controle- en bemiddelingsorgaan voor professionele bewindvoerders de controle van de verslagen van bewindvoerders kan worden toevertrouwd. Dit om de vrederechters te ontlasten zodat ze meer tijd hebben om echt maatwerk af te leveren.

[Maatregel 106](#): Evaluatie van de wet op de voorlopige bewindvoering: rekening houden met de problemen die zijn opgeworpen door organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen en met hun vraag om bij de griffies een dienst op te richten om familiale bewindvoerders te ondersteunen.

Bij de planning van de maatregel staat 'geschrap't'.

Aandachtspunt:

- Unia vraagt zich af wat er met deze maatregel gebeurt, nu die als 'geschrap't' vermeld staat.

[Maatregel 107](#): Digitalisering van de bewindvoeringsprocedure: - Alle informatie en communicatie op één plek verzamelen die voor alle partijen toegankelijk is. - Vermindering van de werklast voor de vrederechter, zodat die tijd heeft voor menselijke aspecten.

Volgens het tussentijdse rapport vergemakkelijkt het centrale register het beheer van bewindvoeringsdossiers over goederen en de persoon met de eigen computer of via de pc-kiosk in de griffies van vrederechters.

In zijn [parallel rapport](#) geeft Unia aan dat deze digitalisering van de dossiers niet echt een hulp is voor sommige niet-professionele bewindvoerders die niet vertrouwd zijn met deze tool. Het rapport betreft dat ze niet konden rekenen op begeleiding en informatie.

De maatregel geldt als uitgevoerd.

Aandachtspunt:

- Unia wijst erop dat sommige vrederechters het gebruik van het centraal register opleggen, hoewel dit niet verplicht is voor familiale bewindvoerders. Daarnaast vraagt Unia om begeleiding of opleiding voor familiale bewindvoerders aan te bieden zodat ze de stap naar de digitale bewindvoeringsprocedure vlot kunnen zetten.

[Maatregel 112](#): Investering in zorgteams voor mensen met een handicap in het penitentiair systeem

Unia wijst op de bezorgdheden van de penitentiaire sector. Er kwam meer zorgpersoneel, maar de voorzieningen werden niet aangepast aan deze extra personeelsleden.

Maatregelen verkiezingen

[Maatregel 115](#): Een diagnose stellen van de toegankelijkheid van verkiezingsprocessen om verbeteringen voor de verkiezingen van 2024 voor te stellen.

[Maatregel 118](#): Burgers, politieke partijen en de media erop wijzen dat personen met een handicap deelnemen aan het verkiezingsproces en hen duidelijk maken dat het belangrijk is om verkiezingsprogramma's en nieuws in toegankelijke formaten aan te bieden.

[Maatregel 119](#): Onderzoeken hoe de schorsing van de uitoefening van het kiesrecht van beschermde personen tot een minimum kan worden beperkt

*"Om de **schorsing** van de uitoefening van het **kiesrecht** bij beschermde personen tot een minimum te beperken, werd een voorstel tot wetwijziging opgemaakt. De representatieve verenigingen van personen met een handicap en de vrederechters werden hiervoor geraadpleegd. Het wetsontwerp werd goedgekeurd door de ministerraad op 8 juli 2022 en wordt momenteel behandeld door de Raad van State."*

Unia verrichtte [onderzoek](#) naar de grootste struikelblokken voor burgerparticipatie van personen met een verstandelijke beperking en/of een psychische stoornis. Een van de struikelblokken is *"dat mensen de informatie niet begrijpen of er geen toegang toe hebben. Dit kan hun isolement of het gebrek aan belangstelling van deze doelgroep voor verkiezingen verklaren."* Unia wijst in zijn rapport ook op de problemen voor het netwerk - als dat er al is - om informatie over de verkiezingen te verzamelen en deze over te brengen.

Het rapport wijst op de duidelijke band tussen de toegankelijkheid van het verkiezingsproces en de deelname aan verkiezingen van deze doelgroep en dus ook op het duidelijke verband tussen maatregel 118 en maatregel 119.

Unia raadt in zijn rapport aan dat "overheidsinstanties en overheden begrijpelijke informatie verstrekken en materiaal ontwikkelen dat aan de behoeften van de doelgroep is aangepast (ondertiteling, gemakkelijk te lezen en eenvoudig te begrijpen taal, vertaling in gebarentaal enz.)."

Aandachtspunt:

- Om maatregel 119 te kunnen verwezenlijken, vraagt Unia dat maatregel 118 (wijzen op het belang van toegankelijke verkiezingsinformatie) gepaard gaat met een drukkingsmiddel zodat die een dwingender karakter heeft (verlies van deel van de partijfinanciering enz.).

[Hoofdmaatregel 122: Evaluatie van de federale antidiscriminatiewetten in het licht van de specifieke aanbevelingen over de kwestie van handicap van de Commissie die de wetten evalueert](#)

Unia verheugt zich over de schrapping van de termen 'huidige en toekomstige' met betrekking tot de gezondheidstoestand.

Aandachtspunten:

- Unia vraagt de federale wetgever om de begrippen discriminatie door associatie en intersectionele discriminatie, die vooral mensen met een handicap treffen, in de wetgeving op te nemen.
- Volgens Unia is het aangewezen om artikel 150 van de Grondwet te herzien en alle permissiedrijven te bestraffen, ook diegene die ingegeven zijn door racisme. Personen met een handicap en vooral mensen met een verstandelijke of mentale handicap krijgen immers vaak te maken met aanzetten tot haat, geweld of discriminatie.

[Hoofdmaatregel 123: Verbetering van de discriminatietoetsen en het uitvoeren van een academische monitoring van diversiteit en discriminatie op sectorniveau](#)

Unia blijft ter beschikking van de bevoegde overheden om zijn expertise te delen voor de uitvoering van deze maatregel.

4. Besluit

Unia is verheugd dat het federaal actieplan voor personen met een handicap 2021-2024 er is en dat de vele maatregelen tot - gedeeltelijke - vooruitgang leiden. Het hoopt de komende maanden bij de eindevaluatie in 2024 te mogen vaststellen wat de uitvoering, voortgang of realisatie is van belangrijke maatregelen. Het denkt hierbij in het bijzonder aan maatregelen over de toegankelijkheid van gebouwen, spoorwegen en stations en over de handelingsbekwaamheid van personen met een handicap (bewindvoering over de goederen en de persoon) en aan degene die noodzakelijk zijn om meer personen met een handicap aan de verkiezingen van 2024 te laten deelnemen.

Unia herinnert aan de transversale verplichting en de onmiddellijke toepassing van alle bepalingen over redelijke aanpassingen voor personen met een handicap in alle aspecten van onze samenleving, op het werk, in de gezondheidszorg, in gesloten centra en in tijden van crisis.

Unia verwelkomt maatregelen die pleiten voor een sociale benadering van de handicap en de belangrijke rol die het raadplegen van de betrokkenen krijgt.

Op het vlak van werk of zelfstandig leven zien we duidelijk de noodzaak van effectieve en efficiënte coördinatie en overleg tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus. Daarom dringt Unia aan op de snellere werking van de Interministeriële conferentie en de snellere invoering van *interfederaal* actieplan Handicap.

Unia dankt het UNCRPD-coördinatiemechanisme voor het bundelen van de al dan niet genomen maatregelen en voor het opstellen van het tussentijdse rapport. Anders hadden Unia en de NHRPH hun monitoringopdracht niet kunnen volbrengen.

Unia dankt de minister die gaat over het beleid voor personen met een handicap en de andere ministers die een beroep hebben gedaan op het advies en de expertise van Unia en de NHRPH.

Unia raadt de betrokken ministers aan om vaker te overleggen over bepaalde maatregelen, zoals maatregel 3 (toegang tot gezondheidszorg, logopedische diensten), 6 (hervorming van de wet betreffende de bescherming van geesteszieke personen), 12 (pensioen van ambtenaren die langdurig ziek zijn), 70 (verzekering, recht om vergeten te worden), 105 en 106 (handelingsbekwaamheid, bewindvoering over de goederen en de persoon).